

SEGURETATS

Aquest número de Quaderns Gadeso és la continuació del número anterior (QG 433) en el qual es reflectien les percepcions de la ciutadania, que han tingut durant el darrer any, davant fets "objectius" de delictes o faltes.

La seguretat ciutadana és una realitat complexa que depèn, en gran mesura, dels entorns, social, econòmic i polític. És una construcció col·lectiva a partir d'algunes dades objectives (haver estat víctima de algun delictes, o simplement, l'augment dels fets delictius), i en funció dels quals s'ha generat un conglomerat de temors i preocupacions que, a través de les relacions quotidianes s'ha convertit en una estructura social autònoma de la por col·lectiva a ser víctima d'algun delictes: la inseguretat ciutadana.

En la construcció social d'aquesta sensació de seguretat/inseguretat ciutadana intervenen diversos factors: uns, més "clàssics", com l'augment de la delinqüència, la crisi de confiança en el sistema penal o una major problemàtica de la marginació social; d'altres, més recents, com la inestabilitat laboral (i una de les seves conseqüències més tangibles: l'increment de les taxes d'atur) o la pèrdua de valors (o la seva substitució per uns altres de nous).

El "Marc Teòric" d'aquest estudi el podeu veure al Número 946 dels Dossiers Gadeso, al qual podeu accedir a la nostra web: www.gadeso.org

Mostra: 400 entrevistes
Error màxim: +-5,5%.
Nivell de confiança: 95,5%
Treball de camp: Febrer-Març 2018

PREOCUPACIONS CIUTADANES (XLIV)

PERCEPCIÓ D'INSEGURETAT (II)

El marc de referències de viure i conviure en un sistema democràtic, es fonamenta en la defensa dels drets ciutadans bàsics, així com la possibilitat real d'accés amb igualtat d'oportunitats reals d'accés als béns i serveis.

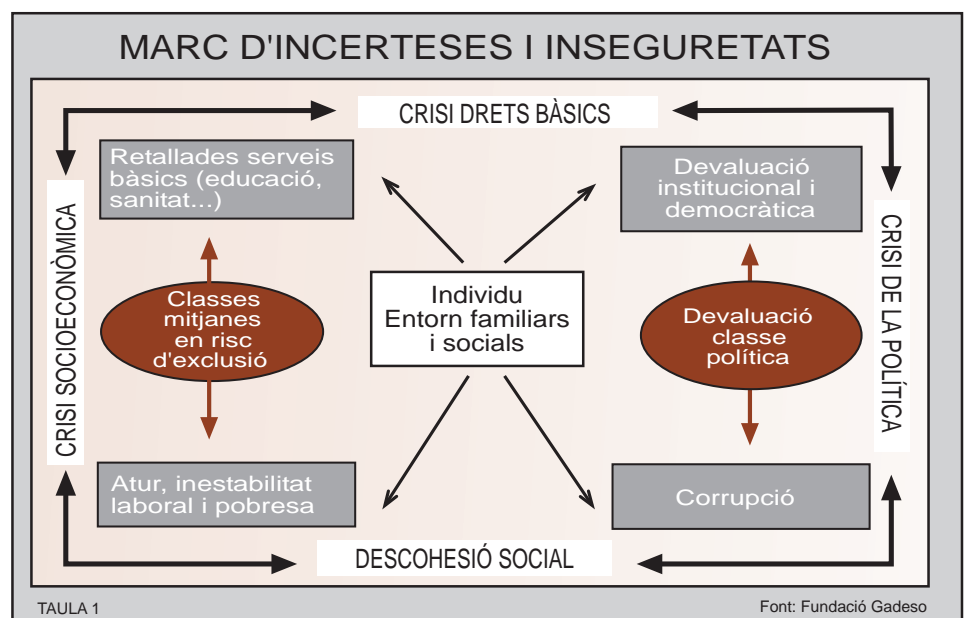
Com és lògic aquest desiderat no es compleix, ni prop fer-hi, al cent per cent. Aquests incompliments són encara molts més greus en un moment en el qual una crisi, com la que patim actualment a causa de la inflació i la guerra d'Ucraïna, afecta a la ciutadania. De fet, el quadre adjunt fa referència precisament al marc d'incerteses que els ciutadans pateixen avui.

La crisi afecta als individus i als seus entorns familiars i socials, als drets bàsics, a la política, a l'economia... i, en el seu conjunt, va dissenyant una societat dual i descohesionada. Aquestes situacions concretades en

retallades de serveis bàsics, atur i inestabilitat laboral, classes mitjanes en risc d'exclusió i devaluació de les institucions i classe política, condueixen inevitablement no tan sols a incerteses sinó també a un increment de les inseguretats.

Per això mateix, aquest número de Quaderns Gadeso reflecteix, per una banda, quines són les situacions que provoquen inseguretat, i, per una altra, quines són les causes que provoquen les incerteses i les inseguretats, i, per descomptat, quines són les solucions que proposen els ciutadans i ciutadanes per eliminar o almenys reduir les esmentades incerteses i inseguretats.

El tema és complex, però si no s'aborda seriosament, actuant no només sobre les situacions personals sinó també sobre els contextos econòmics, socials i polítics, la desitjada seguretat esdevindrà un somni impossible.

SITUACIONS D'INSEGURETAT

A l'enquesta matriu es proposava una relació de situacions que es donen en els sistemes "moderns" de convivència. En primer lloc se demanava als enquestats que ordenassin les diverses situacions per ordre d'importància, perquè després expressessin quin nivell de satisfacció tenien sobre com es tractaven cada una d'aquestes situacions. En la taula adjunta s'ordenen les diferents situacions quotidianes per ordre d'importància i es mostra el seu nivell de satisfacció.

TAULA 2

SITUACIONS QUOTIDIANES QUE GENEREN INSEGURETAT

	Importància	Satisfacció
Fets delictius contra persones i béns	9,1	3,6
Gent sense feina, immigrants, captaires...	8,8	3,3
Joves ni-nis, bandes juvenils, gamberrisme...	8,8	3,3
Situacions socials greus (salaris, habitatge, desnonaments...)	8,4	3,3
Petita delinqüència (estrebades, furts, clavelleres...)	8,0	3,8
Okupació d'habitatges	7,8	3,4
Destrossa de béns públics (mobiliari urbà, jardins, pintades...)	7,7	4,0
Notícies als mitjans de comunicació (robatoris, assetjaments...)	7,0	4,0
Passejar o transitar per zones poc il·luminades, sense activitat...	6,4	4,1
MITJANA	8,0	3,6

Font: Baròmetres Gadeso Febrer 2023

Importància i satisfacció sobre 10. Importància: rellevància del problema; Satisfacció sobre el grau de solució del problema

La relació de situacions quotidianes que generen inseguretat són altament significatives i reflecteixen un moment on els ciutadans no només relacionen la inseguretat amb fets que afecten la seva persona o als seus béns, sinó també a situacions derivades de la desigualtat social.

Es manté la màxima importància que es dona als fets delictius contra persones i béns (9,1) amb un nivell de satisfacció força baix, en concret el 3,6. És altament significatiu i preocupant que la situació de gent sense feina, immigrants, captaires... comporti una alta inseguretat (8,8) i el més baix nivell de satisfacció (3,3). Aquesta dada s'ha d'interpretar conjuntament amb les situacions socials greus (8,4) que fan referència a desnonaments, cues als menjadors socials, bancs d'aliments, presència significativa de captaires en els nostres carrers. El nivell de satisfacció, naturalment, és molt baix (3,3).

També provoca inseguretat la situació dels nostres joves (8,8), concretada en la constatació de ni-nis (ni fan feina ni estudien) que solen manifestar-se amb, per exemple, la presència de bandes juvenils o el gamberrisme. En aquest cas el nivell de satisfacció és de 3,3

La petita delinqüència (estrebades, furts, clavelleres...) té un altre nivell d'importància (8,0). Al mateix temps es

considera que aquesta situació d'inseguretat està mal coberta per les distintes administracions (3,8).

L'okupació d'habitatges apareix amb força en la llista de situacions que provoquen inseguretat (7,8).

Pot cridar l'atenció que es consideri que les notícies que contínuament apareixen als mitjans de comunicació referides a robatoris, assetjaments, etc. siguin un element d'inseguretat (7,0). De fet, pot resultar rellevant veure la importància que es dona al capítol genèric de successos en els mitjans televisius, radiofònics o escrits. El nivell de satisfacció sobre aquest ítem és lleugerament superior als anteriors (4,0).

Especialment en les zones urbanes provoca inseguretat a destrossa de bens públics (mobiliari urbà, jardins, pintades...) (7,7) i passejar o transitar per zones poc il·luminades, sense activitat (7,0) donat que moltes vegades estan poc o gens vigilades, especialment si no es troben en zones comercials.

En el seu conjunt, la mitjana d'importància de les situacions quotidianes que generen inseguretat és molt elevada (8,0) i, ben al contrari, la satisfacció que en tenen els ciutadans és molt baixa (3,6).

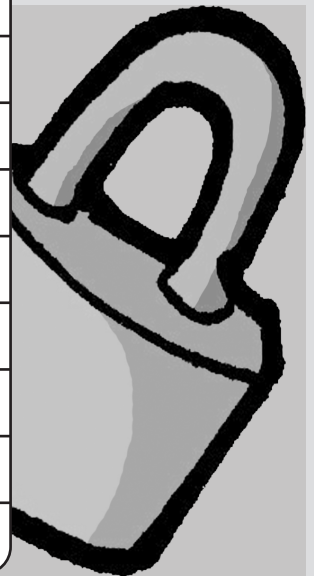
CAUSES DE LA INSEGURETAT

A l'enquesta s'inclouïen, en relació a les situacions quotidianes que provoquen inseguretats (taula número 2), una sèrie de factors que poden ser interpretats com a causes de generació d'inseguretats. Les respostes eren múltiples, el que vol dir que no tenien perquè concentrar-se en una sola causa. El resultat reflectit en la taula núm. 3 són els nivells percentuals d'incidència que té cada una de les causes descrites així com la seva composició amb els resultats del 2014 i 2009.

TAULA 3

PRINCIPALS CAUSES QUE PODEN GENERAR INSEGURETAT

	2023	2018	2014
1 Manca presència/vigilància policial	47.9%	48.2%	47.3%
2 Atur i inestabilitat laboral	47.4%	47.1%	46.4%
3 Lleis/ ineficàcia judicial	43.3%	43.5%	42.0%
4 Problemes d'accés a l'habitatge	43.1%	-	-
5 Situacions socials greus	42.8%	32.1%	31.8%
6 Incidència immigrants	38,6%	43,0%	39,2%
7 Entorn familiar	27,3%	30,2%	29,4%
8 Pèrdua valors	24.1%	28,1%	24,8%
9 Falta de prevenció/ autoprotecció	19,9%	22,0%	23,2%

Font: Baròmetres Gadeso, Febrer 2023

Rellevància percentual de les causes que generen inseguretats. Respostes múltiples

Com és lògic, les causes que identifiquen els ciutadans i ciutadanes de les illes amb la inseguretats tenen una relació directa amb les "situacions" que s'han analitzat en la pàgina anterior.

En primer lloc, la principal causa és la manca de presència/vigilància policial (47,9%), malgrat que experimenta un lleuger descens respecte a l'any anterior (48,2 de 2018). Aquesta manca de presència i vigilància policial no només fa referència a la "protecció de persones i béns" tal com es reflecteix en el Quaderns Gadeso 433, sinó també a la manca d'actuació policial davant la "petita delinqüència", les diverses "situacions socials greus", "les bandes juvenils i el gamberrisme", "la destrossa de béns públics"... A la mateixa enquesta, es posà de manifest una certa queixa especialment a Palma de la "poca" presència dels anomenats policies de barri. En correlació amb aquesta manca de presència policial, se situa la percepció d'unes lleis inadequades i una ineficàcia judicial, que s'explicita amb una certa sensació que el petit delinqüent reincident "entra per una porta i surt per l'altra".

Fins i tot ara, en la postpandèmia, es fa referència a l'atur i la inestabilitat laboral (47,4%) i a les situacions socials greus (42,8%), com són, per exemple, els desnonaments...i, enls darrers temps, els problemes d'accés a l'habitatge, el

qual ha provocat un fort increment del fenomen de l'okupació, especialment de segones residències i de locals buits com la sucursal bancària de l'Avinguda de San Ferran.

Malauradament, se continua considerant que els immigrants són una de les "causes generadores d'inseguretats" malgrat que van en retrocés (38,6%). Val a dir, però, que aquesta percepció ve motivada, en part, pel discurs de caràcter xenòfob impulsat per determinades formacions polítiques i que sol estar basat, moltes vegades, en falsetats, mitges veritats i exageracions sense cap fonament que suporti una anàlisi en profunditat de les dades disponibles.

Com a fet "positiu", es ressalta que unes possibles causes d'inseguretats és la pèrdua de valors (24,1%), índex que experimenta un lleuger descens en relació a l'any 2018. Es percep que els entorns familiars (27,3%) no poden o no saben respondre a la problemàtica específica dels fills, el que té relació amb els ni -nis, les bandes juvenils o el gamberrisme, als que fèiem referència a la taula número 2.

Finalment, es referma la manca de mesures de prevenció i autoprotecció, que s'analitzarà amb més cura en el capítol dedicat a les solucions.

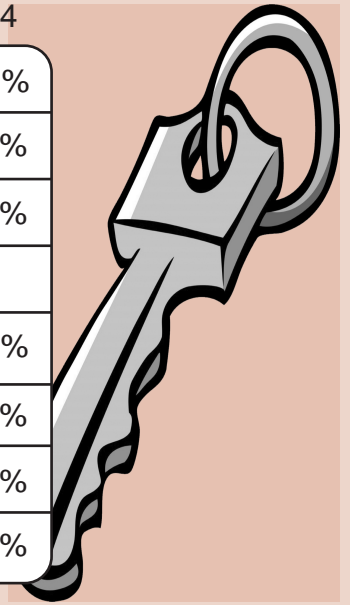
SOLUCIONS PER MILLORAR LA SEGURETAT

De la percepció de situacions quotidianes que generen inseguretats, així com de les seves causes, es deriven unes possibles "solucions" que els ciutadans i ciutadanes ofereixen per millorar els seus índexs de seguretat personal i dels seus entorns familiars i socials. Els resultats reflectits en la taula adjunta són percentuals, sempre tenint en compte que les respostes podrien ser múltiples, i es comparen en els resultats que es varen donar en l'any 2018 i 2014.

TAULA 4

PRINCIPALS CAMINS DE SOLUCIÓ

	2023	2018	2014
1 Modificar les lleis	55.7%	55.2%	54.1%
2 Augmentar la presència/eficàcia policial	52,0%	53.5%	53.2%
3 Reduir les desigualtats socials	51,9%	49.8%	47.8%
4 Fer habitatges públics i de lloguer social	51,7%	-	-
5 Mesures per l'ocupació juvenil	44,3%	40.2%	36.2%
6 Limitar el nombre d'immigrants	41,1%	49,8%	47,8%
7 Millora dels entorns familiars	33.2%	33.4%	33.8%
8 Adoptar mesures d'autoprotecció	19,2%	20.0%	20.8%

Font: Baròmetres Gadeso, Febrer 2023

Rellevància percentual de les solucions per a la millora de la seguretat. Respostes múltiples

Un primer bloc fa referència a la necessitat de modificar les lleis i augmentar la presència policial.

Però al mateix temps una part significativa considera que sent necessàries les dues mesures anteriors, també es imprescindible desenvolupar mesures que tenen molt a veure amb reformes més profundes, és a dir, actuacions i estratègies que provoquin canvis en la realitat social negativa que vivim actualment. En concret, els ciutadans proposen reduir les desigualtats socials, fer habitatges públics o de lloguer social o millorar els entorns familiars, sense oblidar, per descomptat, mesures específiques per fomentar l'ocupació juvenil.

No obstant, hi ha dues solucions proposades que poden resultar preocupants i que volem descriure amb més cura. La primera és la limitació del nombre d'immigrants, solució proposada, principalment, per aquelles persones més permeables al discurs antiimmigrants que com ja hem dit, respon a interessos molt partidistes, especialment des de l'extrema dreta.

La segona és la necessitat d'adoptar mesures d'autoprotecció". Aquesta autoprotecció no tan sols fa referència al nivell personal i dels propis béns sinó també a la necessitat que els ciutadans s'organitzin per defensar els seus entorns.